

**STRATEGIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZA SPRJEČAVANJE ŠIRENJA ORUŽJA ZA MASOVNO UNIŠTAVANJE
(ZA PERIOD 2018-2022)**

Sarajevo, maj 2018. godine

SADRŽAJ

1. Uvod	3
2. Polazne osnove Strategije	4
3. Načela za izradu Strategije	5
4. Pravni okvir	5
5. Ciljevi Strategije	8
6. Funkcionalna područja Strategije	9
6.1. Prevencija	9
6.2. Otkrivanje	10
6.3. Pripreme i odgovor	11
6.4. Informiranje i educiranje javnosti	11
7. Implementacija Strategije, nosioci, učesnici i upravljački mehanizmi	12

STRATEGIJA BOSNE I HERCEGOVINE ZA SPRJEČAVANJE ŠIRENJA ORUŽJA ZA MASOVNO UNIŠTAVANJE (ZA PERIOD 2018-2022.g.)

1. UVOD

Širenje oružja za masovno uništavanje predstavlja rastuću prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti. Mogućnost da će teroristi ili kriminalne grupe doći u posjed hemijskog, biološkog/bakteriološkog, radioaktivnog i nuklearnog oružja i sredstava njihove isporuke dodaje i novu, kritičnu dimenziju ovoj prijetnji. Efikasna borba protiv ove opasnosti zahtijeva sveobuhvatan i usklađen odgovor unutar države, kao i široku saradnju na međunarodnom planu. Bilo kakva pojava širenja ove vrste oružja predstavlja prijetnju sigurnosti i same Bosne i Hercegovine.

Pod pojmom „oružje za masovno uništavanje“ (u daljem tekstu: OMU) Bosna i Hercegovina podrazumijeva hemijsko, biološko/bakteriološko, radiološko i nuklearno oružje i sredstva njihove isporuke, kako je to definirano međunarodnim ugovorima, konvencijama, sporazumima i protokolima.

Pod pojmom „širenje oružja za masovno uništavanje (u daljem tekstu: širenje OMU)“, Bosna i Hercegovina podrazumijeva razvoj, nabavku, izradu, promet i korištenje OMU, roba i tehnologija dvojne i vojne namjene od strane autoritarnih režima, kriminalnih i terorističkih grupa ili pojedinaca, sa ciljem njihove upotrebe radi izazivanja ljudskih žrtava i materijalnog razaranja.

Aktivnosti na sprječavanju širenja OMU su usko povezane sa aktivnostima koje se tiču smanjenja prijetnji i rizika te ublažavanja mogućih posljedica nastalih usljed mogućih ostalih incidenata koji uključuju hemijske, biološke, radiološke i nuklearne materijale i agense (u daljnjem tekstu: HBRN materijali)

Pod pojmom „hemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih incidenata“ (u daljem tekstu: HBRN incidenti) Bosna i Hercegovina podrazumijeva nekontrolisano širenje HBRN materijala, kao posljedice ljudskog činjenja, prirodne ili tehnološke katastrofe, a koje može prouzrokovati devastirajuće posljedice i ozbiljnu štetu po zdravlje ljudi, životne sredine, objekata, infrastrukture i ekonomije.

Strategija predstavlja potvrdu čvrstog opredjeljenja i spremnosti svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini za jačanje kapaciteta, unapređenje postojećih i razvoj novih mjera, mehanizama i instrumenata, poboljšanje koordinacije aktivnosti institucija u Bosni i Hercegovini, kao i za dalji razvoj saradnje Bosne i Hercegovine sa drugim državama i relevantnim međunarodnim organizacijama u ovoj oblasti.

Strategija slijedi načela i ciljeve definirane dokumentom Sigurnosna politika BiH, usvojene od strane Predsjedništva BiH 2006. godine, kao i ključne prioritete Strategije BiH za prevenciju i borbu protiv terorizma (2015-2020).

Dajući svoj doprinos unapređenju kolektivne sigurnosti, nadležne institucije u Bosni i Hercegovini sudjeluju u aktivnostima usmjerenim ka uspostavi efikasnog sistema kontrole razvoja, proizvodnje, izvoza, tranzita, uvoza, posredništva, kao i prijenosa naročito osjetljivih

tehnologija, i roba s dvojnog i vojnom namjenom, koje mogu biti korištene u proizvodnji OMU.

2. POLAZNE OSNOVE STRATEGIJE

U širem geografskom smislu, Bosna i Hercegovina je smještena u Jugoistočnoj Evropi. Zauzima centralni položaj na Balkanskom poluostrvu i preko njene teritorije vode najkraći komunikacijski pravci koji povezuju prostor Podunavlja sa Srednjim Jadranom. Uzimajući u obzir veličinu, položaj, komunikacijski značaj, ekonomsku razvijenost, raspoloživost strategijskih sirovina i resursa, Bosna i Hercegovina ima ograničen uticaj u savremenom svijetu. Zbog činjenice da predstavlja značajan faktor za stabilnost i sigurnost Jugoistočne Evrope i Evrope u cjelini, njena unutrašnja-politička situacija i dinamika razvoja će biti predmetom evropske i šire međunarodne pažnje i u narednom periodu.

U proteklom godinama, ostvaren je značajan napredak i vidno poboljšanje sigurnosnog okruženja u regionu. Unatoč tome, i dalje postoje brojni rizici koji utiču na sigurnosno okruženje u BiH, a najznačajniji su: terorizam i ekstremizam, migrantska kriza, organizovani kriminal i dr. Posebne sigurnosne rizike predstavljaju eksplozivna sredstva zaostala iz rata, kao i rizik od HBRN incidenta. U akcionim planovima koji slijede Strategiju bit će detaljnije analizirane sigurnosne prijetnje i rizici.

Sve države sa kojima Bosna i Hercegovina graniči su potpisnice glavnih globalnih sporazuma o neširenju OMU.

Bosna i Hercegovina ne posjeduje i ne razvija OMU. Iako se sigurnosni izazovi, sa kojima se Bosna i Hercegovina susreće, ne razlikuju bitno od onih sa kojima su suočene i ostale evropske države, značajno je napomenuti da njen geografski položaj povećava rizik da se njena teritorija koristi kao tranzitna ruta za, eventualne, kriminalne aktivnosti povezane sa širenjem OMU.

Kao odgovorna članica Ujedinjenih naroda, Bosna i Hercegovina je u potpunosti opredijeljena za poštovanje osnovnih načela za održavanje mira i sigurnosti u svijetu. Bosna i Hercegovina se rukovodi načelom da je sigurnost jedne države članice neodvojiva od sigurnosti ostalih, te svoj doprinos zajedničkoj sigurnosti daje i kroz aktivnosti u oblasti borbe protiv širenja OMU.

Saradnja i ispunjavanje obaveza koje proizilaze iz međunarodnih ugovora i sporazuma o razoružanju i neširenju, kao i drugih relevantnih međunarodnih obaveza, i njihovo provođenje na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, je definirano i kao bitan element Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine, s druge strane (članovi 3. i 10.). S tim u vezi, Bosna i Hercegovina će u narednom periodu posvetiti naročitu pažnju analizi obaveza iz ove oblasti i aktivnostima na planu unapređenja njihove provedbe.

U vezi sa odgovorom na OMU prijetnje i rizike, koji obuhvata prevenciju, detekciju, pripremu i smanjenje posljedica, može se reći da BiH nema razvijene odgovarajuće mehanizme i kapacitete, niti mogućnost pružanja adekvatnog odgovora na OMU incident većeg obima. Trenutno su u oblasti smanjenja prijetnji i rizika od širenja OMU najveći izazovi:

- odsustvo opsežne i detaljne analize i procjene sigurnosnog stanja u ovoj oblasti;
- nedovoljno ili, u nekim područjima, potpuno odsustvo pravne regulative;
- nedovoljna koordinacija između nadležnih institucija i agencija svih nivoa;
- nepotpune evidencije i registri;

- nedovoljni materijalni i tehnički kapaciteti;
- nedovoljna obučenost i nedostatak treninga.

3. NAČELA ZA IZRADU STRATEGIJE

Osnovna načela za izradu Strategije su sljedeća:

- Opšta prihvatljivost dokumenta – sprječavanje širenja OMU zahtijeva opšti angažman svih društvenih segmenata. Ovaj strateški dokument je izraz opredjeljenja i spremnosti cijelog društva da se suoči sa izazovima i pruži adekvatan odgovor u sprječavanju širenja ove vrste oružja. Ovo načelo podrazumijeva aktivno učešće svih institucija Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Federacije Bosne i Hercegovine, uključujući i nadležne institucije kantona, te Brčko distrikta Bosne i Hercegovine;
- Zakonitost – usaglašenost ciljeva i mjera sa preuzetim međunarodnim obavezama, ustavima i pozitivnim zakonodavstvom u Bosni i Hercegovini;
- Jedinstvo vizije – sve mjere i aktivnosti zasnivaju se na zajednički identificiranom i jedinstvenom viđenju izazova povezanih sa širenjem OMU;
- Multisektorska i međuinstitucionalna saradnja i koordinacija – sva praktična postupanja u prevenciji i aktivno učešće u borbi protiv širenja OMU zasnovana su na jedinstvenim konceptima strateškog i operativnog postupanja te saradnje između javnog i privatnog sektora;
- Profesionalnost – efikasna borba protiv širenja OMU podrazumjeva stalno unapređivanje ljudskih i materijalno-tehničkih resursa, kao i operativnih procedura, u skladu sa međunarodnim standardima;
- Međunarodna saradnja – aktivna saradnja na bilateralnom i multilateralom planu;
- Potpuna implementacija – jasno definiranje aktivnosti, nadležnosti i vremenskih rokova te uspostava nadzornog tijela za praćenje implementacije Strategije;
- Analitika i analiza – periodične analize i evaluacije poduzetih mjera i realizovanih ciljeva;
- Transparentnost – mjere koje se poduzimaju, ciljevi koji su ostvareni i postignuti učinci primjene Strategije učinit će se dostupnim javnosti u najvećoj mogućoj mjeri.

4. PRAVNI OKVIR

Bosna i Hercegovina donosi ovu Strategiju u skladu s preuzetim međunarodnim obavezama i na osnovu pozitivnih zakonskih propisa.

Ispunjavanjem obaveza koje proizilaze iz pristupanja globalnim ugovorima iz ove oblasti, provođenjem obaveza iz rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija, usklađivanjem aktivnosti i mjera sa odgovarajućim međunarodnim instrumentima i standardima, te učestvovanjem u međunarodnim režimima i inicijativama iz ove oblasti, Bosna i Hercegovina aktivno doprinosi međunarodnim naporima usmjerenim ka prevenciji i suzbijanju prijetnje širenja OMU.

Bosna i Hercegovina je ugovorna strana sljedećih međunarodnih sporazuma iz ove oblasti:

- Ugovora o neširenju nuklearnog oružja (*Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons - NPT*);

- Sporazuma sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u vezi sa Ugovorom o neširenju nuklearnog oružja (*Agreement between Bosnia and Herzegovina and the International Atomic Energy Agency for the Application of Safeguards in Connection with the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons*);
- Dodatnog protokola uz Sporazum sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju o primjeni zaštitnih mjera u vezi sa Ugovorom o neširenju nuklearnog oružja (*Additional Protocol to the Agreement between Bosnia and Herzegovina and the International Atomic Energy Agency for the Application of Safeguards in Connection with the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons*);
- Konvencije o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala (*Convention on the Physical Protection of Nuclear Material*);
- Amandmana na Konvenciju o fizičkoj zaštiti nuklearnog materijala (*Amendment to the Convention on the Physical Protection of Nuclear Material*);
- Ugovora o sveobuhvatnoj zabrani nuklearnih proba (*Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty - CTBT*) - koji još nije stupio na snagu;
- Ugovora o zabrani proba sa nuklearnim oružjem u atmosferi, svemiru i pod vodom (*Treaty banning nuclear weapon tests in the atmosphere, in outer space and under water*);
- Ugovora o zabrani smještanja nuklearnog i drugog oružja za masovno uništavanje na dno mora i okeana i u njihovo podzemlje (*Treaty on the Prohibition of the Emplacement of Nuclear Weapons and other Weapons of Mass Destruction on the Seabed and Ocean Floor and in the Subsoil Thereof*);
- Konvencije o ranom obavještanju u slučaju nuklearnog akcidenta (*Convention on Early Notification of a Nuclear Accident*);
- Konvencije o pomoći u slučaju nuklearne nesreće ili radiološke hitne situacije (*Convention on Assistance in the Case of a Nuclear Accident or Radiological Emergency*);
- Konvencije o nuklearnoj sigurnosti (*Convention on Nuclear Safety*);
- Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja potrošenim nuklearnim gorivom i o sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom (*Joint Convention on the Safety of Spent Fuel Management and on the Safety of Radioactive Waste Management*);
- Konvencije o zabrani razvijanja, proizvodnje i skladištenja bakteriološkog (biološkog) i toksičkog oružja i o njihovom uništavanju (*The Convention on the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on their Destruction -BTWC*);
- Konvencije o zabrani razvijanja, proizvodnje, skladištenja i upotrebe hemijskog oružja i o njegovom uništavanju (*Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their Destruction – CWC*);
- Međunarodne konvencije o suzbijanju terorističkih bombaških napada (*International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings*);
- Međunarodne konvencije o suzbijanju akata nuklearnog terorizma (*International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism*).

Bosna i Hercegovina podržava univerzalizaciju postojećih međunarodnih normi iz oblasti neširenja.

Bosna i Hercegovina je članica sljedećih međunarodnih i regionalnih organizacija, koje se bave pitanjima mira i sigurnosti – Ujedinjenih nacija (UN), Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE), Međunarodne organizacije za atomsku energiju (IAEA), Organizacije za zabranu hemijskog oružja (OPCW), Vijeća za regionalnu saradnju (RCC), Centra za sigurnosnu saradnju (RACVIAC), a čiji programi uključuju i pitanja neširenja OMU.

Bosna i Hercegovina u potpunosti podržava principe Inicijative za širenje sigurnosti (PSI) i partner je u Globalnoj inicijativi za borbu protiv nuklearnog terorizma (GICNT). Takođe, Bosna i Hercegovina je članica Haških pravila ponašanja protiv širenja balističkih projektila (HCOG). Bosna i Hercegovina aktivno učestvuje u projektima “EU inicijative centara izuzetnosti za smanjenje HBRN rizika”, namijenjene unapređenju regionalne saradnje i sigurnosti u ovoj oblasti, potpori razvoja nacionalnih HBRN akcionih planova i jačanja institucionalnih kapaciteta za smanjenje HBRN rizika u državama van Evropske unije.

Bosna i Hercegovina će se, u skladu sa svojim mogućnostima, nastojati pridružiti i ostalim međunarodnim režimima i aranžmanima, koji doprinose poboljšanju kontrole i prevenciji i borbi protiv širenja OMU, kao što su Wassenaarski aranžman (*Wassenaar Arrangement - WA*), Australaska grupa (*Australian Group - AG*), Režim kontrole raketne tehnologije (*Missile Technology Control Regime - MTCR*) i Grupa opskrbljivača nuklearnim materijalima i tehnologijama (*Nuclear Suppliers' Group - NSG*).

U cilju poboljšanja efikasnosti provedbe obaveza iz *Rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija 1540 (2004.) i 3235 (2016.)*, kojom se pozivaju sve države da, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom te u skladu sa odredbama međunarodnog prava, poduzmu sve potrebne mjere za sprječavanje širenja oružja za masovno uništavanje, sistema njegove isporuke i vezanih materijala, kao i poštivanje svih relevantnih međunarodnih ugovora, konvencija i sporazuma iz ove oblasti, Vijeće ministara BiH je, usvojilo i Nacionalni akcioni plan Bosne i Hercegovine za implementaciju Rezolucije 1540 Vijeća sigurnosti UN (2015-2017.).

Bosna i Hercegovina provodi rezolucije Vijeća sigurnosti UN o međunarodnim sankcijama prema državama, grupama, fizičkim i pravnim osobama, kao mjerama pritiska na sve one koji krše obavezujuće rezolucije UN-a i time dovode do prijetnji miru i stabilnosti u svijetu.

Strategija se temelji na principima i načelima sadržanim u ustavima u Bosni i Hercegovini, Sigurnosnoj politici Bosne i Hercegovine, Vojnoj strategiji Bosne i Hercegovine, Strategiji Bosne i Hercegovine za prevenciju i borbu protiv terorizma (2016-2020.), Strategiji Bosne i Hercegovine za borbu protiv organiziranog kriminala (2014-2016.) - u pripremi je novi dokument, i Strategiji integrisanog upravljanja granicom Bosne i Hercegovine (2015-2018.).

Zakoni od posebnog značaja za provedbu Strategije i za sprječavanje širenja OMU u Bosni i Hercegovini su:

- Zakon o kontroli vanjsko-trgovinskog prometa roba dvojne namjene;
- Zakon o kontroli vanjskotrgovinskog prometa oružja, vojne opreme i roba posebne namjene;
- Zakon o proizvodnji naoružanja i vojne opreme;
- Zakon o implementaciji Konvencije o zabrani razvoja, proizvodnje, gomilanja i upotrebe hemijskog oružja i o njegovom uništavanju;
- Zakon o zaštiti ličnih podataka;
- Zakon o zaštiti tajnih podataka;
- Zakon o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih organizacija;
- Zakon o graničnoj kontroli;

- Zakon o kretanju oružja i vojne opreme;
- Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara i drugih nesreća u Bosni i Hercegovini;
- Krivični zakon Bosne i Hercegovine;
- Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine;
- Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine;
- Zakon o obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine;
- Zakon o radijacijskoj i nuklearnoj sigurnosti u Bosni i Hercegovini;
- Zakon o carinskoj politici Bosne i Hercegovine;
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine;
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine;
- Zakon o policijskim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine;
- Zakon o unutrašnjim poslovima Federacije Bosne i Hercegovine;
- Zakon o policiji i unutrašnjim poslovima Republike Srpske;
- Krivični zakonik Republike Srpske;
- Zakon o suzbijanju korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala Republike Srpske;
- Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske;
- Zakon o zaštiti i spasavanju u vanrednim situacijama Republike Srpske;
- Zakon o prometu eksplozivnih materija i zapaljivih tečnosti i gasova Republike Srpske;
- Zakon o oružju i municiji Republike Srpske
- Zakon o prevozu opasnih materija Republike Srpske;
- Zakon o informacionoj bezbjednosti Republike Srpske;
- Zakon o sprječavanju pranja novca u Brčko distriktu BiH;
- Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća u Brčko distriktu BiH;
- Krivični zakon Brčko distrikta BiH;
- Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH.

5. CILJEVI STRATEGIJE

Opšti cilj Strategije je unapređenje sigurnosti u Bosni i Hercegovini kroz provedbu aktivnosti na sprečavanju širenja OMU.

Specifični ciljevi, kojima će se realizovati opšti cilj Strategije, su:

- sprječavanje razvoja, nabavke, izrade, prevoza i upotrebe OMU, roba s dvojnog i vojnom namjenom od strane autoritarnih režima, kriminalnih i terorističkih grupa i pojedinaca;
- jačanje sistema prevencije i osiguranje uslova za postizanje najvišeg mogućeg stepena efikasnosti u sprječavanju širenja OMU;
- pružanje aktivnog doprinosa naporima međunarodne zajednice u sprječavanju širenja OMU i dalje jačanje međunarodne saradnje u ovoj oblasti;
- povećanje spremnosti za brz i efikasan odgovor na moguću krizu izazvanu upotrebom OMU kroz stalno unapređenje kapaciteta, mehanizama koordinacije i stručnog osposobljavanja.

Mjere za realizaciju specifičnih ciljeva Strategije su:

- provedba međunarodnih obaveza, domaćih zakona i propisa, kao i dalje usklađivanje zakonodavstva i mjera u BiH sa međunarodnim standardima iz ove oblasti;

- unapređenje koordinacije aktivnosti institucija i agencija u BiH, nadležnih za aktivnosti iz oblasti sprječavanja širenja OMU;
- jačanje kapaciteta za prikupljanje, razmjenu i analizu obavještajnih informacija nužnih za detektiranje, identificiranje i nadziranje svih oblika mogućeg ugrožavanja sigurnosti države i građana, a u vezi sa širenjem OMU i s time vezanih roba s dvojnog i vojnom namjenom;
- dalje jačanje institucionalnih kapaciteta u skladu sa zakonskim nadležnostima, a u cilju nadogradnje sistema kriznog upravljanja.

Posebni zadaci Strategije su:

- uspostava Tijela za nadzor nad provođenjem Strategije Bosne i Hercegovine za sprječavanje širenja oružja za masovno uništavanje;
- procjena sposobnosti postojećih kapaciteta za sprječavanje širenja OMU;
- nadogradnja i razvoj postojećih, kao i razvoj novih kapaciteta i programa za suzbijanje širenja OMU;
- unapređivanje mehanizma za procjenu ugroženosti;
- presijecanje aktivnosti širenja OMU i procesuiranje počinitelja;
- aktivnosti na unapređenju zaštite infrastrukture i stanovništva,
- osposobljavanje za pružanje brzog i efikasnog odgovora, sanaciju štete i oporavak u slučaju krize izazvane upotrebom OMU;
- razvijanje sistema odgovora na kibernetički napad koji može biti povezan sa širenjem OMU;
- promocija i jačanje odnosa sa akademskom zajednicom i sa javnošću.

6. FUNKCIONALNA PODRUČJA

Uzimajući u obzir postojeće izazove u ovoj oblasti, nadležne institucije u Bosni i Hercegovini će poduzeti odgovarajuće mjere ka jačanju spremnosti za pružanje efikasnog odgovora. Cjelovit i efikasan pristup zahtijeva systemske, kontinuirane i koordinirane napore u svim funkcionalnim područjima - prevencije, otkrivanja (putem istražnih i obavještajnih aktivnosti i inspekcijiskog nadzora), odgovora, te informiranja i educiranja javnog i privatnog sektora i građanstva.

6.1. Prevencija

Osnovni oblik suprotstavljanja svim oblicima ugrožavanja od OMU je prevencija, koja podrazumijeva sve aktivnosti i mjere kojima se otklanja ili smanjuje mogućnost stvaranja uslova za širenje ove vrste oružja.

U oblasti prevencije, nadležne institucije u Bosni i Hercegovini će nastaviti razvijati mehanizme, kao i jačati međunarodnu saradnju. S tim u vezi, a uz saradnju svih nadležnih institucija u Bosni i Hercegovini, neophodno je:

Na unutrašnjem planu:

- unaprijediti koordinaciju aktivnosti svih nadležnih institucija u Bosni i Hercegovini;
- unaprijediti sistem razmjene relevantnih informacija;
- sačiniti detaljnu analizu i identificirati potencijalne prijetnje i rizike;

- sačiniti registar i mapiranje svih lokacija na kojima se nalaze HBRN materijali, sa procenom sigurnosti, a u skladu sa nadležnostima institucija u ovoj oblasti;
- vršiti provjere provođenja mjera sigurnosti na ovim lokacijama, kao i mjera sigurnosti prilikom transporta HBRN materijala;
- provjeravati postojanje, sačinjavati odgovarajuće instrukcije i standardne operativne procedure na ovim lokacijama i osigurati obuku osoblja koje je radno angažovano na ovim lokacijama ili dolazi u kontakt sa HBRN materijalima;
- uspostaviti procedure redovnog i vanrednog inspeksijskog nadzora u skladu sa nadležnostima institucija u ovoj oblasti;
- kontinuirano poboljšavati procedure po kojima se postupa u cilju zaštite stanovništva i očuvanja okoline u slučaju HBRN incidenta;
- kontinuirano unapređivati sistem kontrole vanjskotrgovinskog prometa naoružanja, vojne opreme te roba dvojne i posebne namjene;
- kontinuirano unapređivati sistem kontrole granica i saradnje sa susjednim i drugim državama u ovoj oblasti;
- poduzimati aktivnosti na podizanju svijesti u javnosti o prirodi i ozbiljnosti ovakve prijetnje.

Posebna pažnja se treba posvetiti i novom obliku asimetrične prijetnje - kibernetičkom napadu s mogućim efektima OMU na materijalna dobra i stanovništvo.

Imajući u vidu da efikasan odgovor na prijetnju od širenja OMU nije moguć bez tijesne saradnje javnog i privatnog sektora, potrebno je uspostaviti proaktivnu saradnju s akademskom zajednicom, specijaliziranim institutima, domaćom industrijom, finansijskim institucijama i nevladinim organizacijama u cilju stvaranja partnerskih odnosa državnih, javnih i privatnih subjekata u sprječavanju širenja OMU.

Na međunarodnom planu:

- nastaviti aktivnu saradnju na bilateralnom i multilateralnom planu te davati puni doprinos globalnim naporima za sprječavanje širenja OMU, pri čemu je potrebno posebnu pažnju posvetiti oblastima razmjene relevantnih informacija i koordinacije aktivnosti;
- podsticati stvaranje strateškog partnerstva u regiji - iniciranjem ili pružanjem podrške regionalnoj saradnji u ovoj oblasti, usmjerenoj na koordinaciju aktivnosti, standardizaciju zakona i usklađivanje procedura postupanja u sferi sprječavanja širenja OMU.

6.2. Otkrivanje

Otkrivanje podrazumijeva skup mjera i aktivnosti koje dovode do pravovremenog identificiranja potencijalnih ili postojećih prijetnji širenja OMU. Efikasnost otkrivanja je usko povezana sa efikasnošću prikupljanja i analitičke obrade informacija..

U cilju otkrivanja nedopuštenih aktivnosti neophodno je poduzeti aktivnosti, koje se odnose na:

- izradu procjene ugroženosti;
- izradu obavještajno-sigurnosnih procjena;
- unapređenje mehanizama detekcije (metodologija, standardi i sistem za monitoring i otkrivanje);

- unapređenje sigurnosnih mjera na granicama;
- pripremu standardnih operativnih procedura i instrukcija;
- nabavku neophodne opreme za detekciju, kao i obuku i trening osoblja koje će opremu koristiti;
- korištenje svih institucionalno-administrativnih kapaciteta za otkrivanje materijala pogodnih za razvoj OMU i potencijalnih mreža za širenje OMU;
- nadzor nad prometom robe i tehnologija s dvojnog i vojnom namjenom te financijskih transakcija koji upućuju na širenje OMU;
- korištenje resursa i programa međunarodnih organizacija koje se bave otkrivanjem OMU i drugih oblika međunarodne saradnje.

6.3. Priprema i odgovor

Odgovor na prijetnje podrazumijeva skup mjera i aktivnosti koje se poduzimaju u cilju pripreme za sprječavanje nastanka, kao i smanjenje i otklanjanje mogućih posljedica.

U odgovoru na prijetnje širenja OMU, resursi se prvenstveno usmjeravaju na presijecanje svih aktivnosti koje su u funkciji širenja OMU, a odnose se na sljedeće oblasti:

- razvoj, nabavku, izradu i upotrebu;
- promet i transport roba i materijala;
- nematerijalni prijenos tehnologija (posebno *software-skih* rješenja i *know-how*);
- tokove novca i drugih financijskih sredstava;
- zloupotrebu međunarodne naučne saradnje.

Skup mjera i aktivnosti u okviru pripreme za sprječavanje nastanka te smanjenje i otklanjanje posljedica OMU incidenta obuhvata:

- procjenu postojećih mehanizama/planova za pružanje odgovora u slučaju OMU incidenta i njihovo stalno unapređivanje;
- organiziranje obuka i vježbi;
- razvoj standardnih operativnih procedura za pružaoce prvog odgovora;
- nabavku i održavanje neophodne opreme i medicinskih sredstava;
- unapređenje forenzičkih kapaciteta (materijalne i tehničke baze) i obuka forenzičkog osoblja.

U slučaju OMU incidenta, sve nadležne institucije i agencije moraju osigurati brz i efikasan odgovor. Iz tog razloga neophodno je unaprijediti sposobnosti svih institucija i agencija, kako bi bile u stanju hitno procijeniti situaciju i putem utvrđenog sistema obavještanja, na svim nivoima vlasti, razmijeniti sve raspoložive informacije.

6.4. Informiranje i educiranje javnosti

Upoznavanje javnosti i jačanje svijesti o prijetnji širenja OMU je sastavni dio efikasnog sistema prevencije. Informiranjem javnosti stvaraju se uslovi za jačanje povjerenja između javnosti i državne i javne uprave, te se istovremeno smanjuje rizik da pravna ili fizička lica postanu učesnici u širenju OMU.

Informiranje stručne i opšte javnosti provode institucije nadležne za provedbu Strategije putem održavanja seminara, radionica, konferencija i drugih programa. Strategija prepoznaje ulogu

medija i potiče njihovu dodatnu edukaciju o prijetnjama koje uključuju OMU, kao i rizicima zloupotrebe povezanih materijala.

U kriznim situacijama, informiranje javnosti će se vršiti u skladu sa nadležnostima utvrđenim Okvirnim zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u BiH i zakonima o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

7. IMPLEMENTACIJA STRATEGIJE, NOSIOCI, UČESNICI I UPRAVLJAČKI MEHANIZMI

U svrhu efikasnog provođenja Strategije nužna je koordinacija aktivnosti svih institucija i agencija u Bosni i Hercegovini uključenih u suzbijanje širenja OMU.

Provedba Strategije osigurat će se donošenjem i provedbom Akcionog plana Bosne i Hercegovine i akcionih planova entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, koji će biti usklađeni sa ciljevima i mjerama utvrđenim Strategijom.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine će odlukom formirati Tijelo za nadzor nad provođenjem Strategije Bosne i Hercegovine za sprječavanje širenja oružja za masovno uništavanje (u daljem tekstu: Tijelo za nadzor).

Tijelo za nadzor će sačinjavati predstavnici:

- Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine,
- Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine,
- Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine,
- Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine,
- Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine,
- Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine,
- Obavještajno-sigurnosne agencije Bosne i Hercegovine,
- Uprave za indirektno oporezivanje
- Državne regulatorne agencije za radijacijsku i nuklearnu sigurnost,
- Tužilaštva Bosne i Hercegovine
- 2 predstavnika Vlade Federacije Bosne i Hercegovine
- 2 predstavnika Vlade Republike Srpske
- 1 predstavnika Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

U cilju obezbjeđenja uslova za efikasan rad, svaki član Tijela za nadzor će imati i zamjenskog člana. Sekretar Tijela za nadzor će biti predstavnik Ministarstva vanjskih poslova BiH.

Tijelo za nadzor može, u skladu sa ukazanim potrebama, u svoj rad uključiti i predstavnike drugih institucija Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta BiH, kao i eksperte iz oblasti relevantnih za implementaciju Strategije.

Tijelo za nadzor će, u cilju koordinacije aktivnosti, održavati redovne konsultacije sa članovima Nadzornog tijela za implementaciju Strategije Bosne i Hercegovine za prevenciju i borbu protiv terorizma i članovima Koordinacionog tijela Bosne i Hercegovine za zaštitu i spašavanje.

Tijelo za nadzor će biti nadležno za:

- a) osiguranje i nadzor nad izradom akcionih planova za provedbu Strategije;
- b) koordinaciju provedbe aktivnosti utvrđenih Strategijom i akcionim planovima;
- c) predlaganje revidiranja Strategije i akcionih planova, u skladu sa ukazanim potrebama;
- d) dostavljanje godišnjih i konačnog izvještaja o provedbi Strategije Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

U skladu sa ustavima i zakonima utvrđenim nadležnostima, članovi Tijela za nadzor, koji su predstavnici entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, će koordinirati aktivnosti institucija i organa na nivou entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, na provedbi ove Strategije.

U okviru Tijela za nadzor mogu se, po potrebi, formirati funkcionalne grupe za pojedine oblasti.